

**Vapautus työvuoroluettelon laatimisesta. Vihannesten pakkaustyö.
Dnro 5/2010, annettu 29.4.2010.**

Oikaisuvaatimus hylättiin.

Päätöksestä on valitettu työtuomioistuimeen. Työtuomioistuin on ratkaissut asian 7.2.2011.

Oikaisuvaatimuksen kohde:

Lounais-Suomen aluehallintoviraston, työsuojelun vastuualueen päätös dnro LSAVI/297/04.07.01/2010, joka annettiin 12.2.2010.

Y Oy haki aluehallintovirastolta vapautusta työvuoroluettelon laatimisesta yhtiön 26 tuotannon työntekijälle 1.2. – 31.12.2010.

Aluehallintovirasto hylkäsi hakemuksen, koska siitä ei ilmennyt, että työ olisi ollut luonteeltaan niin epäsäännöllistä, että työvuoroluettelon laatiminen olisi ollut erittäin vaikeaa. Vihannesten pakkauksen työt olivat tavanomaista tilaukseen perustuvaa työtä.

Oikaisuvaatimus:

Y Oy vaati työneuvostoa myöntämään poikkeusluvan työvuoroluettelon laatimisesta joko kokonaan tai osittain. Osittainen vapautus tarkoitti sitä, että yhtiö voisi jatkaa työvuoroluettelon laatimista nykyisellä tavalla. Työvuoroluetteloon kirjattaisiin työajan alkamisaika ja viikkovapaat, mutta ei työvuoron päättymisaikaa.

Y Oy:n liikevaihto tilikaudella 1.5.2008 - 30.4.2009 oli yli 16 miljoonaa euroa. Yhtiössä käsiteltiin tuona aikana eri juureksia ja vihanneksia lähes 21 000 000 kiloa. Yhtiö on Suomen johtavia vihannesten tukku- ja vähittäiskauppiaita sekä pakkaajia. Pääasiakkaita ovat kaupan keskusliikkeet ja vihannesten jatkojalostajat. Toimialalle on tyypillistä tuotteiden säilyvyydestä ja lyhyistä myyntiajoista johtuen erittäin nopeat toimitukset sekä vaihtelut päivittäin ja kausittain. Ennakkotilaus saadaan aamulla klo 9 sähköisesti. Tältä pohjalta aloitetaan tuotteiden käsittely ja pakkaus. Lopullinen tilaus saadaan kello 14-15, kun vähittäiskauppojen tilaukset on tarkistettu. Muutokset ennakkotilaukseen voivat olla jopa 30 - 40 %. Tilausmäärän vahvistuksen jälkeen tuotanto käsittelee ja pakkaa tilatut tuotteet. Illan ja yön aikana tuotteet haetaan Y Oy:n lähettämöltä. Seuraavan päivän aikana tuotteet ovat pääsääntöisesti kuluttajien ostettavissa. Tuotteita ei voi pakata etukäteen varastoon, vaan ne tehdään tilausten mukaan. Tuotteiden myyntiajat on oltava tilaajan ehtojen mukaisia. Toimitusmäärät vaihtelevat suuresti eri viikonpäivinä ja myös eri vuosina. Tuotannon käyttämään työaikaan vaikuttaa olennaisesti myös raaka-aineiden laatuerot. Huonon vihanneserän käsittelyyn kuluu enemmän aikaa kuin hyvän erän käsittelyyn. Kevätkaudella vaikuttaa myös raaka-aineiden saatavuus. Tuotannon työntekijät tekevät työtä kahdessa vuorossa ja viikoittaisia vapaapäiviä ovat lauantai ja sunnuntai.

Edellä esitetyistä syistä työvuoroluettelon laatiminen on mahdotonta. Tällä hetkellä työvuoroluetteloon kirjataan työntekijän työajan alkamisaika ja viikkovapaat. Työajan päättymistä ei voida etukäteen tarkasti määrittellä tilausten käsittelystä johtuen. Työntekijöiden kanssa on sovittu, että työpäivän pituus on vähintään neljä tuntia. Työvuoroluettelo laaditaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, mutta viikon määräaikaa ei pystytä aina noudattamaan. Työajan vaihteluita tasaa tunti-pankki.

Yhtiön luottamusmies puolsi poikkeuslupahakemusta ja oikaisuvaatimusta.

Lisäselvitys:

Y Oy:ssä käsitellään sipulia, juureksia ja välitystuotteita. Sipulit lajitellaan ja puhdistetaan. Sen jälkeen ne pakataan verkkosukkiin, laatikoihin tai säkkeihin ja niihin tehdään päivämäärämerkinnät. Yhtiössä käsitellään juureksina salaattia, porkkanaa, purjoa ja kaalia. Raaka-aineet lajitellaan ja puhdistetaan. Sen jälkeen ne punnitaan ja pakataan sekä varustetaan päiväysmerkinnöillä. Yhtiössä käsitellään välitystuotteina ns. nipputavaroita kuten nippusipulia ja -porkkanaa. Nämä tuotteet ovat yleensä varhaistuotantoa. Tuottaja kunnostaa kauppaa varten tuotteet ja tuo ne valmiina Y Oy:öön, jossa ne pakataan tilausten mukaisiin lähetyseriin. Tuotteet siirretään transbox-laatikoihin ja lavoihin. Välitystuotteet työllistävät ainoastaan varastotyöntekijöitä. Y Oy hoitaa myös X Oy:n lähettämötoiminnat.

Raaka-aineet tilataan tuottajilta, jotka toimittavat tavarat Y Oy:öön. Tuottajat ovat sopimustuottajia. Sipulit ja juurekset välivarastoidaan Y Oy:ssä ja välivarastoinnissa on raaka-ainetta noin 1 viikon tarve. Varastomiehet varastoivat saapuvan tavarat ja sitä voidaan tuoda yhtiöön 24 h / vrk ja 7 pv / vko. Välitystuotteet tilataan tilausten mukaan tuottajilta. Näitä tuotteita ei varastoida Y Oy:ssä, vaan ne lähtevät eteenpäin samana päivänä.

Kesäkautena viikonloput ovat ongelmallisia, sillä varhaisvihannesten tilauksia saadaan perjantaina siten, että viimeinen tilaus tulee kello 15. Tuottajilta ei välttämättä saada tilattuja määriä perjantaina vaan pakkaaminen ja käsittely siirtyvät lauantaille. Raaka-aineiden saatavuuteen vaikuttaa sää. Mikäli perjantaina on satanut, tuottajat eivät saa nostettua tilattua määrää raaka-ainetta.

Sipuleiden ja juuresten tilausrunko saadaan edellisenä päivänä kello 17-18. Muutoksia tilauksiin tulee vielä toimituspäivänä. Päivittäisten tilausten määrä on yli 80 % tuotannosta ja välitystuotteissa 100 %. Kauppaketjujen kampanjatuotteiden osalta voidaan etukäteen varautua suurempiin pakkausmääriin. Kampanjat sovitaan muutamaa viikkoa ennen toimitusta ja tarkat tilausmäärät näidenkin osalta saadaan normaalisti tilauspäivänä. Käytännössä on 2-3 päivää aikaa tehdä lähetys valmiiksi. Sipulia käsittelee kaksi henkilöä tunnissa 350 kg / 1000 pakettia ja sipulia verkkopusseihin saa yksi henkilö tehtyä tunnissa 175 kg. Käsien pussitettavia tuotteita saa yksi henkilö tehtyä tunnissa 20 kg. Sipulipakkaamossa työaika alkaa kello 7 ja tarvittaessa tilausten mukaan tehdään toinen vuoro. Kuluttajapakkaamossa (juurekset) työvuoro alkaa kello 7. Kesäkautena työntekijät sopivat keskenään alkamisajankohdan ja iltavuoro tehdään tilausten mukaan. Työvuoron päättymisaika riippuu tilausten määrästä.

Työneuvoston päätös:

Työneuvosto hylkäsi oikaisuvaatimuksen.

Päätöksen perustelut:

Y on hakenut lupaa poiketa työaikalain 35 §:n 1 momentissa tarkoitetun työvuoroluettelon laatimisesta (26 tuotannon työntekijää). Yhtiö on esittänyt, että työvuoroluettelon laatiminen on vaikeaa, kun lopullinen tilausmäärä saadaan päivittäin kello 14 - 15. Tuotteita ei voida pakata etukäteen va-

rastoon, vaan työ on tehtävä tilausten mukaan. Tätä edellyttävät tuotteiden säilyvyys- ja myyntiajat. Yhtiössä tehdään myös varastointityötä, ja muun kuin päivittäisiin tilauksiin perustuvan työn osuus on noin 20 %.

Työaikalain 36 §:n 1 momentin mukaan vapautus työvuoroluettelon laatimisesta voidaan myöntää, mikäli työn epäsäännöllisyys johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on erittäin vaikeaa. Lainkohdan mukaan kahden edellytyksen on täyttyttävä, jotta poikkeuslupa voitaisiin myöntää. Työn on ensinnäkin oltava *epäsäännöllistä*. Tämän epäsäännöllisyyden tulee johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on *erittäin vaikeaa*. Asiaa on tarkasteltava työ- ja työpaikkakohtaisesti.

Työneuvosto on aikaisemmin käsitellyt nyt vireillä olevaan asiaan läheisesti rinnastettavaa tapausta, joka koski lihatukkuyrityksen vapauttamista työvuoroluettelon laatimisesta. Lihaturkun työntekijöiden työpäivän kokonaispituuden määrittäminen oli riippuvainen tilausten määrästä. Tilaukset saatiin toimituspäivänä kello 10 mennessä. Työaikalain mukaisen vapautuksen myöntämiselle ei katsottu olevan perusteita (asia 1/2009, päätös 12.3.2009). Samaan lopputulokseen päädyttiin asiassa 4/2007, joka koski työvuoroluettelon laatimista betonin kuljetuksessa ja pumppauksessa työskentelevän kuljettajan työajoista (päätös 5.3.2007).

Tässä asiassa on selvitetty, että tilausmäärät vaihtelevat ja tarkat päivittäiset toimitusmäärät varmistuvat yleensä samana päivänä. Työpäivän pituus ja useamman kuin yhden työvuoron tarve riippuvat oikaisuvaatimuksen mukaan tilausten määrästä. Toisaalta asiassa on tullut esille, että työ alkaa sipulipakkaamossa ja kuluttajapakkaamossa kello 7. Työntekijät, jotka käsittelevät juureksia, ovat voineet myös kesäaikaan itse sopia työn aloitusajankohdan aamuisin. Siten on ilmeistä, että ainakin työn alkamisajankohta on etukäteen määrättävissä.

Kaupan alalla voidaan pitää tavanomaisena, että työn määrä vaihtelee tilausten perusteella. Asiassa ei ole tullut esille, ettei tilausmääriä voida millään tavoin ennakoita tai että päivä- tai viikkokohtaisesti tapahtuisi niin suuria muutoksia, ettei niihin voida riittävästi varautua. Vaikka työpäivän kokonaispituuden määrittäminen voi olla riippuvainen tilausten määrästä, asiassa ei ole esitetty selvitystä siitä, että hakemuksessa tarkoitettujen kaikkien 26:n työntekijän työn alkamis- ja päättymisajankohtien sekä lepoaikojen ajankohtien määrääminen etukäteen olisi kokonaisuutena ottaen erittäin vaikeaa. Lisäksi on otettava huomioon, että työvuoroluetteloa voidaan poikkeuksellisesti muuttaa työaikalain 35 §:n 2 momentissa lähemmin säädettyjen edellytysten vallitessa. Näin ollen perustetta poikkeuslupan myöntämiseen ei esitetyn selvityksen mukaan ole.

Työvuoroluettelon laatimisesta kokonaan vapauttamisen vaihtoehtona Y Oy hakee osittaista vapautusta niin, että työvuoroluetteloon merkittäisiin työn alkamisaika ja viikoittaiset vapaat. Työneuvosto ei edellä esitetyillä perusteilla myönnä lupaa myöskään tällaiseen osittaiseen vapautukseen. Työaikalaisissa ei edellytetä, että työvuoroluetteloon merkittäisiin viikoittainen vapaa-aika.

Työaikalain (605/1996) 35 ja 36 §.